

Author Dr Adrienn Oravecz

The Ascend Project Final Research Report from Hungary

Abstract

Our experience was that the social participation and active citizenship of young people with disabilities was low in Hungary. It was difficult to involve young people with disabilities in advocacy work at the national or EU level, because they did not recognize discrimination. The other problem was that they were not aware enough of anti-discrimination systems that protect them. In many cases, they were skeptical about the effectiveness of anti-discrimination systems. We wished to explore and to expand their knowledge of the democratic and anti-discrimination systems operating in their country (Hungary, Romania, Bulgaria, Czech Republic and Slovakia) Central and Eastern Europe. We also wanted to increase their trust in these systems. This was one of the main pillars of the one year Ascend program locally lead by Hungarian National Council of Federations of People with Disabilities. In Hungary, the main goal of the study was to examine the phenomenon of discrimination and anti-discrimination in education. In the Hungarian part of the research we used qualitative methods (focus group interviews, mind maps) for examination.

Key words: active citizenship, discrimination and anti- discrimination, social participation, education, people with disabilities

Introduction

'Disability' is an umbrella term for long-term impairments, activity limitations and participation restrictions, experienced by an individual with a health condition in interaction with their environment. There is no universally accepted definition of disability. International legislation and recommendations, as well as the legislation of the given country, together form and shape it (KSH: 2011). *"In accordance with the UN convention, the term "person with a disability" has become a generally accepted technical term. A person with a disability is interpreted according to the WHO 2001 ICF-FNO model in this research report. The ICF-FNO model emphasizes that the development of disability is not a private matter, but that the environment also has an influence. It calls attention to society's responsibility that it is often not the condition, but the environment itself (society and its expectations and norms) that make certain people disabled"* (Révész-Kiszela, 2015: 25).

In Hungary, according to the data of the 2011 census, 4.9% of the Hungarian population, 490,578 were persons with disabilities, of which the number of people with reduced mobility was 232,206. Numerous studies had examined the presence of people with disabilities in higher education before (Laki, 2013; Laki, 2015; Barakonyi and Pankász, 2019; Hrabéczy and Pusztai, 2020; Laki, 2021; Fazekas, 2021). On the one hand these studies provided some statistical data about people with disabilities in the higher education system. On the other hand they examined the obstacles of participation in universities.

In Hungary, the phenomenon of discrimination was primarily investigated at workplace (Dajnoki, 2012; Tardos, 2015). In 2013 Neményi et al. conducted a national representative study focusing on discrimination. In this study the authors explored discrimination among people with disabilities. Neményi et al concluded that according to their results people with disabilities had serious struggles in education or in work. In their study only a quarter of the respondents thought that society accepted them as equals. The majority thought that their acceptance is only relative, people were often indifferent with them. In fact, they were sometimes downright dismissive of them. In 2019 Neményi et al. stated that people with disabilities was characterized by frequent discrimination in the field of institutional services, and in this regard, their most disadvantaged position remained for the entire period of 2010-2019 decade.

Although within discrimination, there have already been plentiful publications by Hungarian authors on the various forms of harassment and abuse (Nagy et al, 2012; Buda, 2015; Berta and Dombi 2017; Várnai, 2019) we found that there has been little research done so far that specifically deals with the discrimination suffered by people with disabilities in the field of education. Therefore, although our research is not representative, it can certainly fill gaps and enrich the research dealing with discrimination with new knowledge. We used qualitative techniques so as to gain more insight into discrimination in education experienced by our disabled participants.

Methods

Participants:

The target group of the research were young adults with disabilities between 18 -30 years old. 17 person took part in the study. From the 17 participants 7 persons were a few years older than 30 years old. The majority of the participants were women, 9 out of the total number. Most of the participants lived in Budapest due to their studies or work. The majority of the participants had IT qualifications. In addition to the diverse IT qualifications, pedagogical qualifications or studies were dominant. 9 participants were born with cerebral palsy. We used the 3 grades index defined by Perlstein in 1952 to determine their movement abilities. 6 out of 9 belonged to the III. degree (severe), which meant that they needed help in daily activities they could not walk independently. 4 persons from III. degree (severe) category used electric wheelchair. 3 out of 9 belonged to the II. degree (moderate or medium) category which meant that they needed some help in their motor performance but they were still able to walk independently. Besides movement disabilities in the study 2 deaf-blind-persons, 1 blind person, and 2 persons with hearing disability were involved. The participants were informed in advance about the goal of the research and other relevant information such as anonymity. The whole experiment was carried out with the ethical rules in mind.

Examination tools:

We ensured content validity with a pre-written precise focus group interview plan (see in [1. appendix](#) the original Hungarian version) before the whole examination process started. This plan were divided into 3 major sections. The 1st section was the introduction. The introduction part were further separated into a moderator part and participant part. The 2nd section dealt with the positive and negative discrimination in education. The 3rd part contained our second examination tool which was drawing of structured mind maps. In this 3rd section we presented

a demo map with demo analysis as well. In order to the participants to be able to successfully draw the structured mind map, we sent them a list in advance by e-mail even before the data collection began. From this list (see in [2. appendix](#) the original Hungarian version), they could choose the concepts to create mind maps. The data was recorded with a voice recorder. The mind maps were analysed as described in Sántha's 2009 book. We kept in mind and payed accurate attention to the triangulation model.

Description of the research:

We met with the participants who took part in the experiment a pleasant neutral place at the Central European University three times on 24.10.2022, 25.10.2022 and 3.11.2022 for the purpose of data collection and this ensured triangulation of data. On each focus groups occasions different persons joined which established the triangulation of persons. We payed a careful attention to their special needs so the building of the university was fully accessible. We gave assistance in drawing of maps to those participants whose fine and coordinated mobility of the upper limbs were affected and persons with visual imperiment too. Each group meeting started with eating pizza together so as to create a calm, homely environment. After this 20-30 minutes warm up we started 1, 5 hour long focus group discussions. We had selected some special tasks as it was described by Vicsek 2009 within the focus groups. These special tasks included analogy between inclusive and exclusive education, sentence supplementations, and drawing of mind maps. The triangulation of methods was secured by combining the two qualitative research techniques with each other.

Results:

Sentence supplementations:

The participants were asked to complete the following sentences see some examples in 1. table above. Then we further analysed the positive discrimination category into 3 sub-codes see in 2. table. The majority of the participants associated positive discrimination with self-development. Participation and help were the 2nd frequent coded concept in their answers. We did the same with negative discrimination where most frequent used code was dismissive attitude see in 3. table above.

For me, positive discrimination means...	For me, negative discrimination means...
<i>People recognize when I need help.</i>	<i>The university does not provide certain specific tools for people with disabilities, either because it does not aware of them or because it does not want to. I've met both of them.</i>
<i>I was able to finish primary school for 10 years without repeating a grade.</i>	<i>I have to notify my intention to travel two days in advance.</i>
<i>People also notice the invisible limited mobility. They help not only the visible, such as the loss of a limb but they are also helpful when mobility disorder not so conspicuous.</i>	<i>I face constant obstacles due to my disability.</i>
<i>They provide opportunities for independence and development.</i>	<i>Due to my illness and disability, I cannot participate several programs in which my able-bodied classmates easily participate.</i>
<i>I have the opportunity to carve strength out of my weaknesses.</i>	<i>My healthy peers do not receive enough information about their disabled peers.</i>
<i>They provide accessible, adaptive environment and conditions for all people in education.</i>	<i>Disadvantages are emphasized rather than strengths.</i>

<i>I get a chance to participate in something or in a situation where I wouldn't have the opportunity otherwise. Because my condition prevents me from participating in that particular process without positive discrimination.</i>	<i>The majority do not accept my difficulties, they are not willing to have a constructive dialogue with me, so that it is good for everyone.</i>

1. table: Sentence supplementations for defining negative and positive discrimination.

Participation	Development	Help
<i>I get a chance to participate in something or in a situation where I wouldn't have the opportunity otherwise.</i>	<i>I can be myself and develop, nothing prevents me from fulfilling myself and being myself.</i>	<i>People are helpful and no matter what happens, there is always someone to turn to for help in life.</i>
<i>I get a chance for opportunities, and participations that I wouldn't get if people weren't positive (to me).</i>	<i>I have the opportunity to carve strength out of my weaknesses.</i>	<i>People are helpful and they listen to my needs.</i>
	<i>The focus is on my abilities, they help me develop them in a special way.</i>	
	<i>They provide an opportunity for independence and development.</i>	

2. table: Sub-codes of positive discrimination.

Dismissive attitude	Lack of something	Obstacles
<i>When people labelled as disabled. This is a general term that covers all the injured, so I don't like it. I'm not disabled, just limited in mobility.</i>	<i>I'm excluded, I'm not included in the process, and I can't get information or learn anything.</i>	<i>I can't do something I want because of my disability and physical barriers.</i>
<i>The majority do not accept my difficulties, they are not willing to have a constructive dialogue with me, so that it is good for everyone.</i>	<i>I don't have the opportunity to start with the same possibilities compared to the others.</i>	<i>Due to my disability, I constantly encounter obstacles.</i>
<i>People can't see beyond their noses and turn away when they see you and don't even want to know the person behind the limp.</i>	<i>The university does not provide certain specific tools for people with disabilities, either because it does not know, or because it does not want to.</i>	
<i>People build a wall around me and I can't break through the wall.</i>	<i>Due to my illness and disability, I cannot participate in programs in which my able-bodied classmates participate easily.</i>	
<i>People show a dismissive behaviour with me.</i>	<i>My able-bodied peers do not receive enough</i>	

	<i>information about their disabled peers.</i>	
<i>The instructors want to insult me and don't care about us, they don't care about the fact that I can also prevail with not too much effort. He doesn't want to think about it, he sees his own things as more important.</i>		

3. table: Sub-codes for negative discrimination.

Similarities and differences between the focus groups:

The majority of the participants associated inclusive education mostly with the feeling of home. In addition, the image of a caring mother paying attention to individual needs appeared in their answers. Also, an animal, such as a loving dog or therapy cat were present. Negative discrimination was a very strong image and evoked associations from the research participants. The expression of unreachability, inaccessibility and feeling of closeness were dominant in their answers. For example, the image of the barbed wire fence and the high walls surrounding the person appeared. They were also most likened to unpleasant noises, such as chalk creaking and door slamming.

It was clear from their answers that they were aware of their special rights in the education. The majority replaced the written parts of the secondary school-leaving exams with two oral ones. Longer preparation time was indicated most often, and waiver from physical education lessons was also mentioned. Some also requested a personal assistant who mostly helped them with taking notes during the lessons. The participants considered it very important to provide adequate information to society in the action against discrimination, because in their opinion there was still a huge lack of information about people with disabilities. They believed that sensitization programs and various awareness campaigns played an important role in the fight against discriminative behaviours. During the group discussions, several participants reported that they had already participated in such an attitude-shaping program before, and that they would be happy to participate in such a program if they were invited again. They favoured more authentic and therefore would prefer to attend a presentation given by a lawyer with disability who, according to their opinion, better understands their situation and their daily struggles. They also expressed their satisfaction with the advocacy work of organizations dealing with disabilities. At the same time, they believed that these organizations should play a more frequent role in the action against discrimination, unite and encourage people with disabilities to act and do something together. When we asked the participants to recall a negative experience related to education, they mostly noted the inappropriate attitude of the instructors. Most of the time, they emphasized that the teacher did not allow them to use certain special tools in class or at the exam.

We could distinguish the following things between the 3 groups: The groups had controversial opinions regarding the suitability and competence of the disability coordinators at universities. The half of the interviewees believed that they could adequately help students with disabilities integrate, while others felt that they were not sufficiently prepared and helpful. They also shared diverse thoughts about church schools. There were many people who shared very negative experiences. A small proportion of the participants spoke positively about this. There were also

different comments regarding where people were more accepting of people with disabilities, in the city or in the countryside.

Mind maps:

Purple, pink, green, blue and red were the most common colours used in the maps. Multi-coloured mind maps were typical, where, most of the time, the participants clearly separated with the help of colours what, in their opinion, falls under positive and negative discrimination from the previously published conceptual list. Most participants marked positive and negative discrimination with a + and - sign on the map, but some of them also drew emojis and other illustrations. There were two maps where mocking was the detailed concept of the map. We included some illustrations from these tasks see the original maps in 3. appendix and 4. appendix. In [3. appendix](#) the mind map was created by a 31 years old woman. In 4. appendix the mind map was created by a 32 years old man.

31 years-old woman: Marked the elements of the map with light blue. The positive branch of discrimination was marked with a pink + sign. On the positive side, she listed: study discounts, longer preparation time, exemption and fellow students. Negative discrimination, was indicated with a black - sign. She wrote a single concept here, bullying (mockery). This was the detailed concept of the map, as she determined that the primary form of bullying for her was mockery. *"Discrimination is a divisive, bipolar concept: the negative pulls you back, the positive pushes you through all difficulties."* Number of concepts on the map: 8. Number of central concepts: 3 (discrimination, positive and negative discrimination). Number of directed connections (arrows) and edges: 0.

32-years-old man: Discrimination was written in light blue. Positive discrimination was marked in dark blue. Negative discrimination is highlighted in red. *"According to my experience, apart from special schools, education is often exclusive because most of the buildings are not accessible. Furthermore able-bodied peers often do not accept and insult people with disabilities. The teachers gave me longer preparation time in order to achieve good results on the exams. When I came back from breaks, I was often given priority because the teacher made sure there was enough space in the class for my electric wheelchair. I always received positive feedback from my classmates, and the community came together for me when there was a problem."* Number of concepts on the map: 8. Number of central concepts: 3 (discrimination, positive and negative discrimination). Number of directed connections (arrows): 1. Number of edges: 8. Number of levels: 2. The 1st level consisted of the central concept of discrimination, positive and negative discrimination can be achieved with a single route. Level 2nd was made up of the concepts resulting from positive and negative discrimination. Exclusive education and bullying (mockery) were related to the branch of negative discrimination. This was the detailed concept of the map, as it indicated that mockery was the essential form of bullying for him. Under positive discrimination, he wrote longer preparation time, preferential treatment and community cooperation.

26-years-old woman: Positive discrimination was framed in light green. She framed negative discrimination with an orange dashed line. The legal decree(s) thus was also marked the related concepts in dark green, such as longer preparation time, oral or written exam, study discounts. Between positive and negative discrimination, she wrote full or partial waiver, fellow students, instructor/instructors, language exam, personal assistant, and head of institution. She clearly listed harassment, abuse (listed twice) and exclusive education on the side of negative

discrimination. Based on the map, students' council may have a role in exclusive education for teachers, heads of institutions, and language exam. In the case of bullying and abuse, she clearly identified fellow students. On the side of positive discrimination, the use of special equipment and community cooperation were included. She referred to the legal decrees as full or partial waiver, teachers, language exam. She wrote to give priority to the lecturers, the head of the institution and personal assistant. She connected students' council, fellow students and lecturers to the community collaboration. *"It depends on each type of attitude whether we are talking about negative or positive discrimination. The regulations contribute somewhat to equal opportunities. Full or partial exemptions both help and disadvantage people."* Number of concepts shown on the map: 20. Number of central concepts: 3 (discrimination, positive and negative discrimination). Number of directed connections (arrows): 4 written with a pen, of which 1 double arrow, 6 light green arrows, 1 dark green arrow, 8 orange arrows, and a total of 19 arrows are on the map. Number of connection edges: 7.

Conclusions and recommendations for further research:

Unfortunately we can conclude that discrimination is still very common against people with disabilities at different levels of the Hungarian education system. Based on the results of this present study disabled persons support organisations should play an even more active role in decreasing discrimination in the future. More effective training and information sharing on diverse forms of disabilities for the members (fellow students, instructors and disability coordinators) of the higher education system is needed. Comprehensive awareness and advocacy initiatives about the special rights and anti-discriminative regulations for persons with disabilities in education should be launched in co-operation with educational lawyers to help combat stigma and discrimination. According to the opinion of the participants it would even better if these referential presentations would be given by disabled educational lawyers because they would be more authentic. Social media and other media platforms could also help to take actions against discriminative and dismissive social behaviours. People with disabilities would be happy to take part in these advocacy and awareness work more willingly in the near future.

References:

- Barakonyi, E. & Pankász, B. (2019). A felsőoktatási intézmények gyakorlata fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének biztosításában. Egy kutatás áttekintő összefoglalása. *Munkaügyi Szemle*. 62(3), pp.20-38.
- Berta, R. & Dombi, E. (2017). Az iskolai zaklatás körforgása: Az iskolai zaklatás és az osztálylégkör kapcsolatának vizsgálata 12-14 évesek körében. *Magyar Pedagógia* 117(3), pp. 257-274.
- Buda, M. (2015). *Az iskolai zaklatás- a kutatások tükrében*. Debrecen, HU: Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Dajnoki, K. (2012). Esélyegyenlőség és diszkrimináció - fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek a munka világában. *Közép-Európai Közlemények* 5(1), pp.145–156. Available: <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/vikekkek/article/view/12091> Downloaded: 11.11. 2022.
- Fazekas, Á. S. (2021). A felsőoktatáshoz történő hozzáférés és a felsőoktatásban való részvétel vizsgálata a fogyatékosággal élő személyek vonatkozásában : Az oktatási és tanulási környezet egyetemes tervezésének lehetőségei. In: Perlusz, A.; Cserti-Szauer, Cs.; Sándor, A. (szerk.) *Fogyatékos emberek a 21. századi magyar társadalomban : Tanulmánykötet Bánfalvy Csaba tiszteletére*.(pp. 92-100). Budapest, HU: ELTE BGGYK (2021) 207 p.
- Hrabéczy, A. & Pusztai, G.(2020). Fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányi pályafutása a felsőoktatási dminisztratív adatok tükrében. *Iskolakultúra* 30(11), pp. 3-23.Available: http://epa.oszk.hu/00000/00011/00238/pdf/EPA00011_iskolakultura_2020_11_003-023.pdf Downloaded: 11.11. 2022.
- Központi Statisztikai Hivatal (2011). 17. A fogyatékosággal élők helyzete és szociális ellátásunk. Budapest: KSH. Available: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_17_2011.pdf Downloaded: 11.11. 2022.
- Laki, I. (2021). Gondolatok a sajátos nevelési igényű tanulókról és a felsőoktatásban részt vevő fogyatékosággal élő hallgatókról. Perlusz, A.; Cserti-Szauer, Cs.; Sándor, A. (szerk.) *Fogyatékos emberek a 21. századi magyar társadalomban: Tanulmánykötet Bánfalvy Csaba tiszteletére*.(pp. 83-91). Budapest, HU: ELTE BGGYK (2021) 207 p.
- Laki, I. (2015). A felsőoktatás hallgatói - a fogyatékosággal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai In: Karlovitz, J. T. (szerk.) *Fejlődő jogrendszer és gazdasági környezet a változó társadalomban* Komárno, SL: International Research Institute (2015) 394 p. pp. 340-348.
- Laki, I. (2013).Oktatás, képzés - avagy fogyatékosok/ fogyatékkal élők a felnőttoktatásban? *KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG* 4(1), pp. 43-50.
- Nagy, I., Körmedi, A. & Pataky, N. (2012). A zaklatás és az osztálylégkör kapcsolata. *Magyar Pedagógia*. 112(3), pp. 129-148.
- Neményi, M.; Ságvári, B. & Tardos, K. (2019). *A diszkrimináció személyes és társadalmi észlelése és az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos jogtudatosság. Kutatási eredmények*. Budapest, HU: Egyenlő Bánásmód Hatóság

Neményi, M.; Ferencz Z.; Laki, I.; Ságvári, B. Takács, J.; Tardos, K. & Tibori T.(2013). *Az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos jogtudatosság növekedésének elemzése 2010–2013 között – fókuszban a nők, a romák, a fogyatékos és az LMBT-emberek*. Budapest, HU: Egyenlő Bánásmód Hatóság

Révész- Kiszela, K. (2015). *A rekreáció elmélete és módszertana 4. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐK TESTNEVELÉSE ÉS SPORTJA*. Eger, HU: EKF Líceum Kiadó.

Sántha, K. (2009). *Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába*. Budapest, HU: Eötvös József Könyvkiadó.

Tardos, K.(2015). *Halmazódó Diszkrimináció. Kirekesztés és integráció a munkaerőpiacon*. Szeged, HU: Belvedere Meridionale Available: <https://mek.oszk.hu/16900/16971/16971.pdf> Downloaded: 11.11. 2022.

Várnai, D. E. (2019). *A kortársbántalmazás (bullying) egészségmagatartási és egészségpszichológiai kontextusba*. Budapest, HU: Eötvös Loránd Tudományegyetem.

Vicsek, L. (2009). *Fókuszcsoport. Elméleti megfontolások és gyakorlati alkalmazás*. Budapest, HU: Osiris Kiadó. Available: http://keszi.krolify.hu/wp-content/uploads/2017/12/Vicsek_Lilla_Fokuszcsoport-_KROLIFY.pdf Downloaded:

11.11. 2022.

Appendix:

1. appendix : Focus group interview plan the original Hungarian version

Fókuszcsoportos interjútervezet a European Disability Forummal közösen a CITI Foundation „The Ascend” című pályázatához B verzió

1. BEVEZETÉS (kb. 5-10 perc)

1.1. MODERÁTORI RÉSZ

Bemutkozás: Dr Oraveczi Adrienn vagyok. Az Eszterházy Károly Neveléstudományi Doktori Iskolájában végeztem PhD tanulmányaimat. A doktori értekezésem címe: *A konduktív nevelés szerepe a központi idegrendszeri sérült személyek integrációjában*. Az értekezésem nyilvános vitája 2022. 09.22.-én volt Egerben. 2022.10.03.-án az Eszterházy Károly Egyetem Doktori Tanácsa megítélte számomra a PhD fokozatot.

A fókuszcsoportos kutatás célja: Tapasztalataink szerint Magyarországon alacsony a fogyatékossgal élő fiatalok társadalmi részvétele és aktív állampolgári szerepvállalása. Nehéz bevonni a fogyatékossgal élő fiatalokat a nemzeti vagy uniós szintű érdekképviseleti munkába, mert nem ismerik fel a diszkriminációt és az őket védő anti-diszkriminációs rendszereket. Sok esetben szkeptikusak az anti-diszkriminációs rendszerek hatékonyságával kapcsolatban. Jelen kutatásban a fókuszcsoportos interjút, mint önálló kvalitatív módszerként fogjuk alkalmazni azzal a céllal, hogy megismerjük a fogyatékossgal élő 18-30 év közötti fiatalok szükségleteit. A szükségleteik mélyebb megismerése által támogatni kívánjuk az országukban és Európában működő demokratikus és anti-diszkriminációs rendszerekbe vetett tudásukat és növelni ezen rendszerekbe vetett bizalmukat. Arra szeretnénk ösztönözni a fogyatékossgal élő fiatalokat, hogy aktívan vegyenek részt az őket nemzeti és uniós szinten érintő döntéshozatali folyamatban. A diszkrimináció/ anti-diszkrimináció jelenségét főleg az *oktatásban* vizsgáljuk. Emellett szót ejtünk az oktatási épülethez és az oktatási épületen belül történő közlekedésről.

Hozzájáruló nyilatkozat: Tisztelt Jelenlévők, Kedves Résztevők! Hozzájárulnak-e az elhangzott beszélgetés digitálisan/videóval való rögzítéséhez?

1.2. RÉSZTVEVŐI RÉSZ

- Bemutkozás
- Háttérváltozók (életkor, tanulmányok, végzettség stb.)

2. OKTATÁS (kb. 30-45 perc)

2.1. POZITÍV DISZKRIMINÁCIÓ/ ELŐNYBEN RÉSZESÍTÉS

1. Fejezzék be a következő mondatokat:

- Számomra a pozitív diszkrimináció azt jelenti, hogy....
/Pozitív diszkrimináció az én értelmezésemben nem más, mint...
- Számomra a befogadó/ egyenlő esélyeket biztosító oktatás olyan, mint...

2. Felvételikor vagy jelenlegi tanulmányaik során éltek-e az őket megillető kedvezményekkel?

3. Ha éltek, akkor milyen típusú előnyben részesítést igényeltek leginkább? (Lásd lentebb pontokba szedve részletesen). Milyen gyakran éltek ezekkel a kedvezményekkel minden tantárgynál vagy csak bizonyos tantárgyak esetében volt szükségük ezekre?
 - Gyakorlati követelmények teljesítése alóli részleges vagy teljes felmentés, illetve annak más formában történő teljesítése.
 - Az írásbeli vizsga szóbelivel, a szóbeli vizsga írásbelivel történő helyettesítése.
 - Mentés a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól.
 - Mentés a manuális készségeket igénylő feladatok alól azzal, hogy az elméleti ismeretek megkövetelhetők.
 - Az írásbeli feladatok megoldásához szükséges speciális eszközök, berendezési tárgyak használatának lehetővé tétele.
 - A nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított felkészülési időnél hosszabb felkészülési idő biztosítása. A hosszabb felkészülési időt a nem fogyatékossgal élő hallgatókra megállapított időtartamhoz képest legalább 30%-kal hosszabb időtartamban kell megállapítani.
 - A hallgató tanulmányai alatt személyi segítő biztosítása.
4. Ismerik-e a fogyatékossgal élő hallgatók jogait az oktatásban? Az anti-diszkriminációs törvényi szabályozást?(Lásd lentebb néhányat pontokba szedve). Fontosnak tartják-e, hogy tájékozódjanak ezekről?
 - Nftv 11. § (1) bekezdés c) pontja szerint „A felsőoktatási intézmény [...] tájékoztató és tanácsadó rendszerével segíti a – különös figyelemmel a fogyatékkal élő – hallgató beilleszkedését és előrehaladását a felsőfokú tanulmányok idején, illetve a tanulmányok alatt és befejezését követően segítséget nyújt a karriertervezésben.”
 - Nftv. 35. § (2) bekezdése értelmében az oktató kötelessége, hogy „...tevékenysége során vegye figyelembe a hallgató [...] fogyatékossgát.”
 - Nftv.41. § a felvételin és a tanulmányok során igénybe vehető kedvezményekhez.
5. Meglátásuk alapján mit lehetne tenni azért, hogy a fogyatékossgal élő fiatalok alaposabb ismereteket szerezzenek az őket védő törvényi rendelkezésekről? Mit lehetne tenni azért, hogy tudatosan éljenek ezekkel a jogokkal, ha a szituáció úgy kívánja meg?

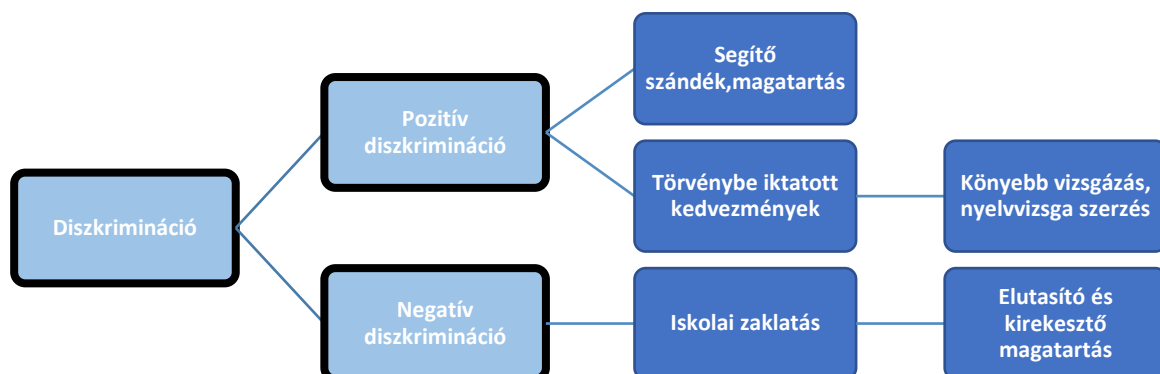
DISZKRIMINÁCIÓ/ HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS

1. Fejezzék be a következő mondatokat:
 - Számomra a negatív diszkrimináció/ hátrányos megkülönböztetés azt jelenti, hogy.... /Negatív diszkrimináció az én értelmezésemben nem más, mint...
 - Számomra a diszkriminatív/ kirekesztő oktatás olyan, mint...
2. Tapasztaltak- e tanulmányaik során a diszkriminációt/ hátrányos megkülönböztetést?

3. Ha tapasztalták, ez hogyan nyilvánult meg? Idézzenek fel egy konkrét esetet! Milyen típusú diszkriminációban részesültek? (Lásd lentebb pontokba szedve részletesen).
 - Közvetlen hátrányos megkülönböztetés: erről akkor beszélhetünk, ha egy adott személyt vagy csoportot, valamilyen vele összehasonlítható helyzetben lévő személlyel vagy csoporttal szemben, egy vagy több védett tulajdonsága miatt kedvezőtlenebb bánásmód ér.
 - Közvetett hátrányos megkülönböztetés: ebben az esetben úgy éri hátrány emberek csoportját, hogy egy védett tulajdonságuk kapcsán nem valósul meg velük szemben a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, de mégis hátrányosabb elbánásban részesülnek.
 - Zaklatás/bántalmazás: az emberi méltóságot sértő, bántó, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, ami az adott személynek egy védett tulajdonságával kapcsolatos és célja a sértettel szembeni megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása.
 - Megtorlás: amennyiben valakivel szemben nem érvényesül az egyenlő bánásmód elve, hanem valamilyen hátrányos megkülönböztetés éri és ez ellen kifogást is emel, majd ennek hatására és az ügygel összefüggésben valamilyen további jogsérelem, fenyegetés éri vagy őt vagy az eljárásában közreműködő egyéb személyt.
 - Jogellenes elkülönítés: ha egy védett tulajdonság miatt egy személyt vagy csoportot ésszerű indok nélkül elkülönítenek a velük összehasonlítható helyzetben lévő embertől vagy csoporttól.
4. Ha diszkriminációt/ hátrányos megkülönböztetést tapasztaltak kinek jelezték azt, kitől kértek segítséget?(diáktárs, kedvenc oktató, az adott kar/intézmény vezetője, HÖK, oktatási jogász stb).
5. Meglátásuk, véleményük alapján mit lehetne tenni azért, hogy kevesebb hátrányos megkülönböztetésben legyen részük? Jónak gondolják- e közösségi összefogás gyakorlatát vagy figyelemfelhívó kampány szervezését a közösségi médiában, ha diszkriminációt tapasztalnak?

3. KOGNITÍV TÉRKÉPEK RAJZOLÁSA (kb. 30-45 perc)

- strukturált változat alkalmazása a fókuszcsoportos interjútervezet fő fogalmi mentén: pozitív-negatív diszkrimináció, zaklatás, megtorlás stb.
- **Minta kognitív térkép:**

A térképen szereplő fogalmak száma: 11

Központi fogalmak száma: 3 (lásd világos kékkel fekete vastag kerettel)

Szintek száma: 3 A diszkrimináció központi fogalmától egyetlen útvonallal elérhető a pozitív és negatív diszkrimináció. A második szintet alkotják a pozitív és negatív diszkriminációból eredő fogalmak. Harmadik szintet az iskolai zaklatásból eredő elutasító magatartás valamint a törvénybe iktatott kedvezményekből eredő könnyebb vizsgázás és nyelvvizsga szerzés alkotják.

4. BEFEJEZÉS (kb.5-10 perc)

Köszönetnyilvánítás: Kedves Részvevők! Köszönöm, hogy rászánták a szabadidejüket a fókuszcsoporthoz beszélgetésre. Aktív részvételükkel, tapasztalatukkal hozzájárultak a projekt sikerességéhez.

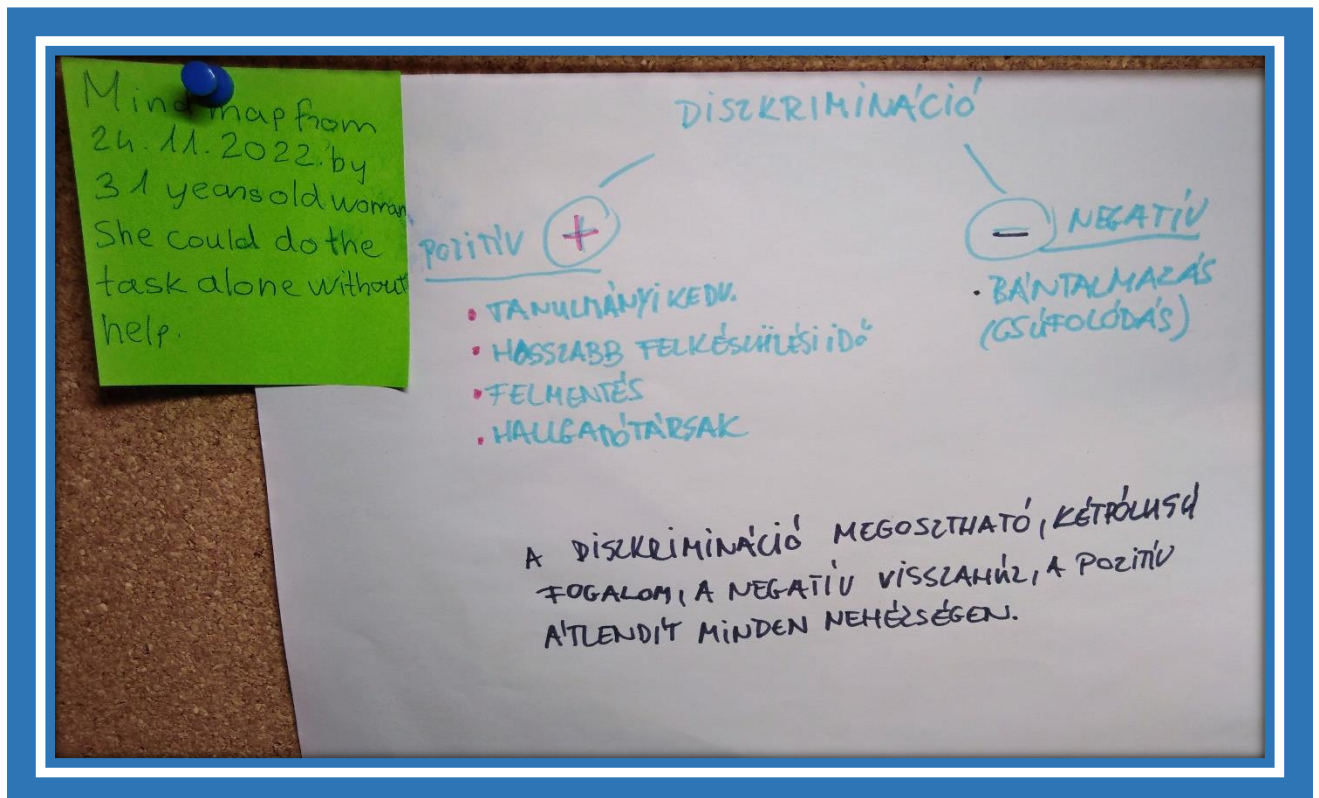
Az interjútervezetet készítette: Dr Oravecz Adrienn a European Disability Forummal közösen a CITI Foundation „The Ascend” című pályázatának kutatásvezetője

[2. appendix: The original Hungarian version of the concept list for drawing mind maps](#)

1. POZITÍV DISZKRIMINÁCIÓ
2. TÖRVÉNYI RENDELET vagy TÖRVÉNYI RENDELETEK
3. ELŐNYBEN RÉSZSÍTÉS
4. BEFOGADÓ OKTATÁS
5. TANULMÁNYI KEDVEZMÉNYEK
6. SPECIÁLIS ESZKÖZ HASZNÁLAT
7. NYELVVIZSGA
8. SZÓBELI vagy IRÁSBELI FELELET
9. HOSZABB FELKÉSZÜLÉSI IDŐ

10. SZEMÉLYI SEGÍTŐ
 11. FELMENTÉS vagy RÉSZLEGES FELMENTÉS
 12. INTÉZMÉNYVEZETŐ
 13. OKTATÓ vagy OKTATÓK
 14. HALLGATÓTÁRS vagy HALGATÓTÁRSOK
 15. DISZKRIMINÁCIÓ
 16. HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS
 17. KIREKESZTŐ OKTATÁS
 18. ZAKLATÁS
 19. BÁNTALMAZÁS
 20. HÖK
 21. KÖZÖSSÉGI ÖSSZEFOGÁS
 22. FIGYELEMFELHÍVÓ KAMPÁNY
- Ezekből lehet válogatni, hogy ki, mit fog választani és a fogalmakat hogyan fogja elrendezni egymáshoz képest az teljesen egyéni lesz!!

3. appendix: Mind map from 24.11.2022.by 31 years old woman

4. appendix: Mind map from 03.11.2022. by a 32 years old man

